

*До спеціалізованої вченої ради Д 11.170.02
Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова Національної академії наук України»*

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**на дисертацію Курепіної Олени Юріївни на тему:
«Теоретичні засади стимулюючого правового режиму господарювання»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю 12.00.04 - господарське право,
господарсько-процесуальне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Доктринальна розробка проблематики спеціальних режимів господарювання належить до найбільш вагомих оригінальних здобутків вітчизняної науки господарського права. Особливості правового регулювання відносин, що складаються в межах таких режимів – комплексний характер такого регулювання, необхідність розумного поєднання (smart mix) публічно-правових та приватно-правових інструментів, тісний зв'язок з економічними науками, потреба врахування міжнародно-правових стандартів і вимог – означають, що тільки господарсько-правова наука в принципі спроможна забезпечити належну методологічну основу для їхнього дослідження.

Незважаючи на наявність значного масиву наукових праць, потреба у дослідженні за темою дисертації не зникає, натомість тільки набуває нових аспектів актуальності:

упродовж тривалого часу основні положення щодо спеціальних режимів господарювання було систематизовано у Господарському кодексі України, однак скасування ГК позбавило цей правовий інститут системоутворюючої правової основи;

на місце традиційних, переважно територіально визначених спеціальних правових режимів приходять нові динамічні секторальні режими (як-от Дія Сіті, Дефенс Сіті);

зазнає фундаментального оновлення законодавство щодо публічно-приватного партнерства та концесії;

якщо раніше завдання спеціальних режимів пов'язували передусім з забезпеченням економічного розвитку, активізації підприємницької, інвестиційної та інноваційної діяльності, то наразі йдеться про комплексну інтеграцію Цілей сталого розвитку – поєднання економічних цілей із соціальними та екологічними пріоритетами сучасної державної політики;

з огляду на переговори України щодо набуття членства в ЄС на перший план виходить питання відповідності законодавства України асquis ЄС щодо державної допомоги та вирішення юридичної долі тих режимів, які є несумісними;

перспектива кожного з спеціальних режимів повинна розглядатися ще й з точки зору спроможності вирішувати задачі повоєнного відновлення;

стимулюючий правовий режим господарювання дотепер не виступав предметом самостійного комплексного дослідження такого рівня.

Важливим чинником актуальності теми дисертації є також необхідність підвищення якості державної регуляторної політики. Стимулюючий вплив держави на господарську діяльність не може обмежуватися встановленням окремих пільг чи заходів підтримки. Він потребує належного нормативного забезпечення, визначення умов і порядку застосування відповідних правових засобів, гарантій стабільності правового становища суб'єктів господарювання, а також процедурних механізмів їх реалізації та припинення. У структурі дисертації ці питання охоплюються, зокрема, дослідженням підстав запровадження, особливостей застосування та підстав, форм і порядку припинення стимулюючого правового режиму господарювання.

Актуальність дослідження визначається також необхідністю вдосконалення національного законодавства та правотворчої практики. Дисертація орієнтована не лише на теоретичне визначення поняття й характеристик стимулюючого правового режиму господарювання, а й на виявлення проблем його нормативного забезпечення та формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства. При цьому в роботі окремо розглядаються питання техніки нормопроєктування у сфері державної регуляторної політики та підвищення ефективності відповідного правового режиму.

З огляду на зазначене, тема дисертаційного дослідження Курепіної О.Ю. є актуальною як у теоретико-правовому, так і в прикладному аспектах. Вибір теми відповідає сучасним потребам розвитку господарсько-правової науки і практики правового регулювання господарської діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» за темами: «Правова модель сталого розвитку України» (ДР № 0119U101590), «Утвердження ідеології соціальної справедливості в суспільстві на засадах правового регулювання економіки» (ДР № 0122U001715), «Трансформація національної правової парадигми у контексті інтеграції у європейський економічний та політико-правовий простір» (ДР № 0125U000801), у межах яких дисертанткою як співвиконавцем висвітлено особливості формування та розвитку стимулюючого правового режиму господарювання в умовах адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу.

Мета дисертаційної роботи та правильно сформульовані відповідно до неї завдання дозволили дисертантці обґрунтувати науково-теоретичні положення,

присвячені розвитку господарсько-правової думки щодо стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання, а також розробити науково-практичні пропозиції, спрямовані на удосконалення законодавства України у досліджуваній сфері відносин з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертаційного дослідження дозволяє прийти до висновків, що сформульовані здобувачкою наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються новизною, є логічно впорядкованими, підтверджуються проведенням дослідженням наукових джерел та законодавчих актів, відповідають меті і завданням дослідження.

Слід підтримати низку авторських розробок, які формують доктринальні підходи до осмислення комплексної правової природи стимулюючого правового режиму господарювання. Зокрема, дисертантка за підсумками проведеного дослідження пропонує для використання у науковому дискурсі та, відповідно, розширення наукового категоріального апарату дефініцію «стимулюючий правовий режим господарювання» у значенні системи правових норм, спрямованих на регулювання господарських відносин із використанням комплексу правових засобів стимулюючого характеру, які переслідують мету створення передумов для реалізації державної економічної політики за її пріоритетними напрямками у спосіб, який забезпечить сталий розвиток держави та суспільства (с. 62, 130, 317). Вартує схвалення таке авторське бачення змістовного наповнення пропонованого визначення, адже саме через ключові елементи, закладені у авторську термінологічну формулу відбувається подальше розгортання наукової думки про предмет, змістовно-структурні зв'язки, принципи, види, механізм впровадження, застосування та припинення, засоби стимулюючого правового режиму господарювання (с. 55-92, 136-188, 196-225, 232-304).

Методологічно коректною вбачається позиція авторки щодо визнання стимулюючого правового режиму господарювання у якості субінституту у межах інституту спеціального режиму господарювання (с. 80). Вказане засвідчує відданість О.Ю. Курепіної ідеалам, що знайшли вияв у багатолітніх наукових розробках проблематики спеціального режиму господарювання, що здійснювалися та дотепер тривають в Державній установі «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України». Спираючись на наукові здобутки Донецької школи господарського права, дисертантка обґрунтовано доводить двоелементну структуру субінституту стимулюючого правового режиму господарювання із виділенням: 1) «правового ядра» субінституту, яке уособлене у господарсько-правових нормах, що визначають засади підприємництва, економічної конкуренції, у тому числі таких її складових як державної допомоги та захисту національного товаровиробника від субсидованого імпорту, господарського договору, публічних закупівель, публічно-приватного партнерства, інвестиційної, інноваційної та зовнішньоекономічної діяльності тощо; 2) правових норм суміжних галузей права та їх підгалузей, а також інститутів, які спрямовані на створення

інституціональних умов для досягнення господарсько-правовими нормами мети правового регулювання відповідних суспільних відносин (с. 80, 131, 317-318).

Оригінальністю відзначаються авторські підходи до визначення специфіки предмета стимулюючого правового режиму господарювання. Зокрема, дисертантка небезпідставно доходить висновку про те, що пануючі у господарсько-правовій літературі підходи до визначення сфери дії спеціального режиму господарювання, а саме як частини території держави, окремих галузей економіки чи видів господарської діяльності, є неприйнятними для ідентифікації предмета стимулюючого правового режиму господарювання. У підсумку у дисертації аргументовано положення про доцільність поширення сфери дії стимулюючого правового режиму господарювання саме на суб'єктів господарювання (с. 39, 71, 131).

Окрім цього влучно підкреслюється у дисертаційній роботі важлива особливість, якою вирізняються окремі юридичні конструкції, розроблені у межах відповідних інститутів господарського права у зв'язку з їх спрямованістю на досягнення мети стимулюючого правового режиму господарювання. Вказане вдало продемонстровано на прикладі інституту господарського договору із акцентом на тому, що у межах стимулюючого правового режиму господарювання до змісту господарського договору інтегруються правові умови, які є віддзеркаленням засобів державного регулюючого впливу на господарську діяльність (наприклад, умови про державну підтримку) або ж визначають обсяг гарантій прав суб'єкта господарювання від можливих змін у законодавстві, створюючи певні регуляторні запобіжники (с. 52, 83-84, 131-132).

Додатково, дисертанткою із належним рівнем аргументування висловлено пропозицію диференціювати правові засоби стимулювання економіки, які сукупно формують стимулюючий правовий режим господарювання, за критеріями ступеня правового впливу на суб'єкта господарювання та характеру організації правових зв'язків, на вертикальні та горизонтальні. Загалом подібна класифікація не позбавлена логіки та раціоналізму, зважаючи на різну правову природу засобів правового впливу на суб'єктів господарювання – від інструментів публічно-правового характеру до правових засобів, що передбачають превалювання принципу диспозитивності та взаємоузгодженість у розподілі прав та обов'язків (с. 137-139, 196-199, 200-206, 215-224).

Окрему увагу у дисертаційному дослідженні приділено авторкою принципам права, які складають засадничу основу системи норм права, що формують стимулюючий правовий режим господарювання. Зокрема, заслуговує на підтримку висновок авторки про те, що стимулюючий правовий режим господарювання перебуває під значним впливом міжнародно-правових норм, що дало їй можливість стверджувати про притаманність цьому режиму пріоритетності міжнародно-правового регулювання над національним рівнем правового регулювання (с. 85-92, 132).

У дисертаційній роботі містяться й інші положення різного рівня наукової новизни, які свідчать про вагомий внесок дисертантки в розробку сучасної теорії господарського права, в цілому, та стимулюючого правового режиму господарювання, зокрема.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи.

Дисертантка використала численні наукові праці фахівців у галузі філософії, економіки, теорії держави і права, конституційного права, господарського права, порівняльного правознавства, у тому числі іноземних вчених. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції та законів України, які визначають особливості реалізації засобів державного регулювання економіки, впровадження спеціальних правових режимів із превалюванням стимулюючого впливу на діяльність суб'єктів господарювання. Окрім цього дисертанткою ґрунтовно опрацьовано міжнародно-правові акти, акти права ЄС, практику Європейської Комісії, практику Конституційного Суду України, Великої Палати Верховного Суду, практику Суду ЄС, практика діяльності органів державної влади, що додатково посилює авторську логіку суджень та наданих рекомендацій щодо шляхів вирішення виявлених у предметній сфері дослідження проблем науково-практичного характеру.

Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, які обрані з урахуванням поставлених у роботі мети та завдань дослідження, його об'єкта та предмета. Із використанням гносеологічного методу було з'ясовано поняття, види, змістовно-структурні характеристики, принципи стимулюючого правового режиму господарювання (підрозділ 1.1). Герменевтичний метод використовувався з метою інтерпретації актів права ЄС та національного законодавства у контексті забезпечення реалізації потенціалу стимулюючого правового режиму господарювання у досягненні Цілей сталого розвитку (підрозділ 1.2). За допомогою діалектичного методу було досліджено особливості адаптації національного законодавства, що визначає засади стимулюючого правового режиму господарювання до права ЄС (підрозділ 1.3). Аналітико-синтетичний та системно-структурний методи застосовано при дослідженні механізму впровадження, застосування та припинення стимулюючого правового режиму господарювання (підрозділи 2.1, 2.3, 2.4). Логіко-юридичний метод було застосовано під час обґрунтування напрямів вдосконалення техніки нормопроєктування у сфері державної регуляторної політики у контексті підвищення ефективності стимулюючого правового режиму господарювання (підрозділ 2.2). Можливості подальшого вдосконалення законодавства України, що визначає особливості функціонування стимулюючого правового режиму господарювання у контексті євроінтеграції вдалося визначити із використанням прогностичного методу (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2).

Зміст дисертації у цілому характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили авторці аргументовано запропонувати власне цілісне уявлення про стимулюючий правовий режим господарювання як субінститут спеціального режиму господарювання.

Положення, викладені у дисертації, а також сформульовані О.Ю. Курепіною висновки мають як теоретичну цінність, так і практичну цінність, зважаючи на запропоновані підходи до вдосконалення національного законодавства з урахуванням сучасних трендів у праві ЄС, геополітичних та геокономічних викликів, зумовлених світогосподарськими процесами, та екзистенційних загроз через повномасштабну воєнну агресію проти України.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертації складається з анотації українською та англійською мовами, переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, які об'єднують дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 399 сторінок, з них основного тексту 304 сторінки. Список використаних джерел містить 365 найменувань. Всі розділи та підрозділи за своїм змістом є взаємопов'язаними і взаємоузгодженими та свідчать, що авторці вдалося виконати поставлені завдання та досягти мети дослідження.

Практичне значення дослідження. Наукові результати дисертаційного дослідження О.Ю. Курепіної можуть бути використані у: правотворчій діяльності – з метою вдосконалення чинного законодавства України, що визначає засади стимулюючого впливу на економіку; правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності правореалізації та правотлумачної роботи з боку органів державної влади та місцевого самоврядування; науково-дослідній діяльності – з метою поглиблення наукових розвідок проблематики методів та засобів стимулювання економічної активності суб'єктів господарювання з урахуванням сучасних положень права ЄС; навчальному процесі – при викладанні дисциплін господарсько-правового напрямку для студентів юридичних та економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Результати дисертаційної роботи склали інформаційно-аналітичну основу обґрунтування доцільності розроблення низки законопроектів, що підтверджується довідкою заступника Голови Комітету з питань правоохоронної діяльності, народного депутата України, доктора юридичних наук Г.М. Мамки від 26.12.2025 № 147д9/9-2025/299555, а також народним депутатом України В. Гнатенком визнається можливість використання окремих пропозицій у законотворчій діяльності (довідка від 26.12.2025 № 260д9/9-2025/299464).

Повнота викладання наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Ключові наукові положення та висновки, що містяться у дисертації, знайшли достатньо повне відображення у тексті реферату, у 29 наукових працях, з-поміж яких: один розділ у колективній монографії, двадцять дві наукові статті, з яких шістнадцять статей – у наукових виданнях, включених до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, п'ять статей – у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus, одна стаття у періодичному виданні, включеному до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України, шість тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій – 28,69 д.а., з яких особисто авторці належить – 22,15 д.а.

У вказаних наукових працях, авторкою висвітлено основні аспекти дослідження по кожному розділу та підрозділам дисертаційної роботи.

Відсутність порушення академічної доброчесності. З аналізу змісту тексту дисертації вбачається дотримання дисертанткою вимог академічної доброчесності. Дисертація О.Ю. Курепіної містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги законодавства про авторське право. У дисертаційному дослідженні не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного автором дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Проведене О.Ю. Курепіною дослідження загалом відрізняється ґрунтовністю та аргументованістю. Разом з тим деякі теоретико-прикладні висновки є спірними і мають стати предметом наукової дискусії, а саме:

1. У дисертації значна увага приділяється питанням відповідності законодавства України щодо стимулюючих режимів господарювання до асquis ЄС. Однак така відповідність досліджується переважно на рівні окремих категорій державної допомоги та окремих регуляторних вимог – зокрема, регіональної, екологічної допомоги, допомоги суб'єктам малого та середнього підприємництва тощо. Водночас, на мою думку, бракує системного аналізу права державної допомоги ЄС як цілісного правового інституту.

Дисертація містить підрозділ 1.3, присвячений праву ЄС та його впливу на формування засад стимулюючого правового режиму господарювання, але логіка дослідження рухається переважно від окремих українських правових конструкцій до відповідних актів і норм ЄС, а не навпаки – від системи асquis ЄС щодо державної допомоги до оцінки українського законодавства.

Видається, що перед тим, як встановлювати відповідність окремих аспектів українського законодавства асquis ЄС, спочатку слід визначити, якою є *модель* правового регулювання державної допомоги в ЄС і які фундаментальні принципи лежать в її основі. І саме цю модель варто було б описати у підрозділі 1.3., зокрема, розкрити:

- загальну конструкцію заборони державної допомоги, встановленої ст. 107(1) ДФЄС, та її співвідношення з винятками, передбаченими частинами 2 і 3 цієї статті;

- систему кваліфікуючих ознак державної допомоги та взаємозв'язок таких елементів, як використання державних ресурсів, надання економічної переваги, селективність заходу, його вплив на конкуренцію та торгівлю між державами-членами;

- принципову відмінність між встановленням факту наявності державної допомоги у значенні ст. 107(1) ДФЄС та наступною оцінкою її сумісності з внутрішнім ринком відповідно до ст. 107(2), (3) ДФЄС;

- системний характер критеріїв оцінки сумісності державної допомоги – необхідності державного втручання, пропорційності, стимулюючого ефекту, прозорості та недопущення надмірного викривлення конкуренції, а також їх взаємозв'язок у межах оцінки Комісією відповідного заходу;

- функціональне та юридичне значення основних інструментів застосування правил державної допомоги – GBER, керівних принципів

(guidelines), правових рамок (frameworks) та інших актів Комісії – і їх співвідношення з безпосередньо застосовними положеннями ДФЄС;

- співвідношення загальних правил державної допомоги з особливими правилами щодо окремих категорій допомоги, зокрема горизонтальної, секторальної та регіональної допомоги;

- засади ex ante контролю за ст. 108 ДФЄС і процедури повідомлення;

Саме такого «каркасу» права державної допомоги ЄС у дисертації, на мою думку, не вистачає.

Дисертантка робить досить конкретні висновки про неповне або суперечливе відтворення українським законодавством правил ЄС щодо окремих категорій допомоги. Але критерії, за якими визначається «повнота» чи «неповнота» відповідності, мали б бути сформульовані системно. Інакше порівняння набуває дещо фрагментарного характеру: одна українська норма порівнюється з певним положенням GBER, інша – з деяким пунктом керівних принципів тощо.

Визнаючи глибоку обізнаність авторки у праві державної допомоги ЄС та правильність конкретних висновків, вважаю, що системне дослідження загальних засад і принципів права державної допомоги ЄС прикрасило б роботу, дало б можливість не лише виявити окремі розбіжності між законодавством України та acquis ЄС, а й визначити їхню концептуальну природу та сформулювати загальні напрями подальшого наближення українського законодавства.

2. Дисертантка визначає стимулюючий режим господарювання як субінститут у межах інституту спеціального режиму господарювання і говорить про його комплексний характер. При цьому з роботи випливає велика різноманітність стимулюючих режимів господарювання за законодавством України.

Водночас очевидно, що існують ситуації, коли суб'єктам господарювання надаються певні стимули, однак говорити про стимулюючий режим господарювання немає підстав (наприклад, встановлення «зеленого тарифу» або кредитування за програмою 5-7-9). У господарсько-правовій літературі так само наголошують, що наявність лише пільг не дозволяє кваліфікувати стан правового регулювання певних відносин через категорію спеціального правового режиму (Крупа Л. До питання про юридичний зміст поняття «спеціальний правовий режим». *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 2. С. 13).

Відтак хотілося б почути точку зору авторки з приводу того, які необхідні та достатні юридичні ознаки дозволяють відмежувати стимулюючий режим господарювання від простого надання певних стимулів?

3. Дотичне до попереднього зауваження стосується арсеналу правових засобів, які можуть застосовуватися в рамках стимулюючого режиму господарювання.

У дисертації ці засоби класифіковано на засоби вертикального типу та горизонтального типу; при цьому у системі засобів вертикального типу виділено:

- 1) інституціональні засоби;

- 2) організаційно-правові та економіко-правові засоби,

а) які мають за мету впровадження різних форм спрощення організації та здійснення господарської діяльності,

б) які сприяють досягненню стратегічних цілей державної економічної, соціальної, екологічної тощо політики (с.199).

Така класифікація викликає ряд запитань:

- чому гарантії стабільності законодавства та інші гарантії захисту інвестицій названо інституціональними гарантіями? Вибір цього терміна ніяк не пояснено;

- з чим пов'язана відмова від відносно усталених термінів «прямі/фінансові» та «непрямі/фіскальні» [стимули]? Очевидно, в авторській класифікації і ті, і інші є економіко-правовими засобами, оскільки передбачають перерозподіл ресурсів між державою і суб'єктом господарювання, однак принцип їх дії є цілком різним;

- засоби, «які мають за мету впровадження різних форм спрощення організації та здійснення господарської діяльності», простіше було б назвати регуляторними стимулами, як це і робиться в літературі;

- до засобів, «які сприяють досягненню стратегічних цілей державної економічної, соціальної, екологічної тощо політики», віднесено засоби державного регулювання господарської діяльності, які закріплювалися ст. 12 ГК України. Разом з тим, по-перше, більшість засобів, встановлюваних ст. 12 ГК України, не є стимулами, відтак не є визначальними для явища стимулюючого режиму господарювання. По-друге, стимули далеко не завжди слугують досягненню саме стратегічних цілей (наприклад, державна допомога суб'єкту господарювання (галузі, регіону тощо), який опинився у кризовому стані, не є реалізацією стратегічних цілей).

Також хотілося б дізнатися, чи є у авторки міркування стосовно ієрархії різних видів засобів, їхньої відносної ефективності/неефективності, бажаності/небажаності – загалом, щодо місця в механізмі стимулюючого режиму господарювання?

Так, наприклад, у господарсько-правовій літературі висловлено думку, що непряма державна підтримка (як-от податкові пільги) підтримує конкуренцію на ринку, а, на противагу цьому, пряма підтримка здебільшого справляє негативний вплив на конкуренцію, зменшує ініціативність суб'єктів господарювання (Лічак Д.В. Господарсько-правове забезпечення непрямой державної підтримки суб'єктів господарювання: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2011. С.7–8).

З іншого боку, дійсний вплив пільг на активність бізнесу та доходи бюджету також є дуже контроверсійним питанням. Тож чи не слід визнати, що в сучасній концепції стимулюючого режиму господарювання основний акцент повинен робитися не на пільгах, а на зменшенні регуляторного тягара, доступних в межах режиму послуг та зручностях? Або ж на засобах горизонтального типу?

4. У дисертації висвітлено значну кількість конкретних стимулюючих режимів господарювання: правовий режим публічно-приватного партнерства; правовий режим концесії; правовий режим інвестиційних проєктів із значними

інвестиціями в Україні; правовий режим індустріального парку; правовий режим наукового парку; правовий режим інноваційної діяльності технологічних парків; правовий режим господарювання, запроваджений у спеціальних (вільних) економічних зонах та територіях пріоритетного розвитку; правовий режим Дія Сіті; правовий режим Дефенс Сіті; спеціальний режим економічної підтримки ветеранського підприємництва (підрозділ 4.1).

При цьому перераховані правові режими є різними з точки зору реальної ролі в економіці України та перспектив подальшого існування, тож їхнє дослідження мало б отримати різні акценти.

Так, правові режими публічно-приватного партнерства та концесії спираються на нове законодавство України та законодавство ЄС; потреба у цих режимах не викликає сумнівів, тож їх доречно обговорювати лише в плані подальшого удосконалення окремих аспектів, що і зроблено в роботі.

Тимчасом, правовий режим інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні поки що засвідчує цілковиту неефективність, наражається на гостру критику фахової спільноти, тож щодо цього режиму варто було б поставити питання про доцільність його збереження загалом. Те саме стосується правового режиму індустріального парку. У роботі предметно досліджено проблематику фінансування будівництва об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури за рахунок державних та/або місцевих ресурсів, які є необхідними для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями або для створення та функціонування індустріальних парків, з точки зору відповідності *acquis* ЄС. Втім, це автономне питання, оскільки відповідне будівництво може і не бути пов'язаним з будь-якими спеціальними режимами. Відтак питання про доцільність збереження власне цих режимів зберігається.

Правовий режим інноваційної діяльності технологічних парків та правовий режим СЕЗ та ТПР є на сьогодні швидше історією, тож, знову ж таки, слід ставити питання про доцільність збереження відповідних конструкцій у законодавстві України на майбутнє (або про необхідність їх трансформації).

І навпаки, правовий режим Дія Сіті є новим і резонансним режимом; йому слід було б приділити більше уваги, зокрема, з огляду на те, що його відповідність *acquis* ЄС викликає сумніви.

Загальний висновок. Зазначені зауваження мають дискусійний характер, зумовлені складністю об'єкта дослідження і не впливають на загальну високу позитивну оцінку роботи. Дисертаційна робота на тему «Теоретичні засади стимулюючого правового режиму господарювання» є змістовним, оригінальним, комплексним науковим дослідженням, яке характеризується значним рівнем наукової новизни, істотним внеском у розвиток науки господарського права та спрямоване на розв'язання важливої наукової проблеми, яка полягає у розробленні доктринальних положень і висновків, присвячених розвитку господарсько-правової думки щодо стимулюючого правового режиму господарювання як субінституту спеціального режиму господарювання.

Дисертаційне дослідження виконано науковою мовою, з послідовним викладенням матеріалу та аргументацією наукових положень. Висновки дослідження обґрунтовані, пов'язані зі змістом роботи і поставленою

дисертанткою метою дослідження. Основні положення дисертації апробовані на науково-практичних конференціях і відображені у відповідних публікаціях у наукових фахових виданнях. Загальний обсяг основного тексту дисертаційного дослідження, належна кількість публікацій у наукових фахових виданнях, апробація авторкою результатів дослідження на міжнародних науково-практичних конференціях свідчать про дотримання нормативних вимог, що ставляться до такого виду робіт.

Наукові положення і результати, які виносилися на захист кандидатської дисертації О.Ю. Курепіної у 2020 році на тему «Правове регулювання публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів» до докторської дисертації не включено та на захист не виносяться.

Зміст реферату дисертації є ідентичним основним положенням сформульованим в дисертації.

Дисертація «Теоретичні засади стимулюючого правового режиму господарювання» відповідає вимогам п. 7 та п. 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 (із змінами), а її автор, Курепіна Олена Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 - господарське право, господарсько-процесуальне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри економічного права
та економічного судочинства

Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Валерія ПОЄДИНОК

ПІДПИС *Поєдинок В.*
З А С В І Д Ч У Ю
ДИРЕКТОР З НАУКОВОЇ РОБОТИ
ОКСАНА ЖИЛІНСЬКА